

שקף 1 – פתיח ורד שפילמן 3/12/2019 (הרצאה לדב"א)

טוב, קודם כל נעים להכיר. אני שמחה מאוד להיות כאן היום.

למי שלא מכיר – אני ורד שפילמן – מהמחלקה למשפט בין-לאומי בייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים. קצת רקע עליי: בעברי מפרקליטות מיסוי וכלכלה – הייתי שם 6 שנים, ומשם המשכתי לייעוץ וחקיקה פלילי – ומשם הגעתי למחלקה הבין-לאומית. אני במחלקה כבר 3 שנים בערך.

כשנותנים דוגמא למגמה במשרד המשפטים שם מעברים בין יחידות זה פחות טריויאלי מאשר בצבא – אז משתמשים גם בדוגמא שלי.

אני פה היום לדבר קצת על העבודה של האשכול שלנו ועל תמונת המצב בנושא של הליכים במדינות זרות – ואני אנסה ככה יותר לצלול לדוגמאות ופרטים – כדי באמת לתת לכם על קצה המזלג תחושה של מה העשייה שלנו.

שקף 2 – המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)

- ב-2009 הבינו בעקבות גם עופרת יצוקה שלאחריו היה גל של תלונות במדינות וד"ח וגולדסטון וההגשה של הרש"פ שהיתה ל-ICC, כל הדברים האלו שקרו במקביל - הבינו את הצורך הממשי בגורם ייעודי שירכז את הנושא של לוחמה משפטית – שזה ממש תחום שהולך ומתחזק.
- היתה הבנה שיש איום שהוא לא נקודתי וחד פעמי – תיק שרון אחד ותיק אלמוג אחד – זה קמפיין של לוחמה משפטית נגד המדינה ולכן הקבינט החליט שיש צורך להיערך: יצרו את המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי) בפרקליטות.
- החלטת הקבינט ב/17 (לא מסווגת) מסוף 2009 – לאחר עופרת יצוקה.
- אנו פועלים בשיתוף פעולה צמוד עם דב"א, משרד החוץ, המל"ל, משרד הבטחון, וגורמים נוספים. יש לנו צוותי עבודה בין משרדיים לרבים מהתחומים.
- בעצם, לאחר מינויו של ד"ר שיינדורף למשנה ליועץ המשפטי לממשלה בסוף שנת 2013, הוחלט לאחד בין המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי) שהיתה אז חלק מהפרקליטות לבין מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט בין-לאומי), העוסקת במגוון רחב של נושאי משפט בינ"ל.
- כיום יש אצלנו חלוקה של שמונה אשכולות כפי שאתם רואים בשקף :

1. הליכים במדינות זרות (אנחנו)

2. מדיניות ואסטרטגיה (טיפול בסוגיות משפטיות המתעוררות בעקבות מבצעים צבאיים, לרבות ועדות בדיקה וחקירה של האו"ם בנוגע למבצעים אלה, כמו ד"ח גולדסטון אחרי עופרת יצוקה וד"ח שאבאס בעקבות צוק איתן)

3. הליכים בין-לאומיים (עיקר המוקד כרגע הוא ה-ICC – בית הדין הפלילי הבין-לאומי)

4. דיני לחימה (מרכזים את הטיפול והייעוץ המשפטי האזרחי שניתן בתחום דיני הלחימה והשימוש בכוח במשפט הבין-לאומי – קבינט דרג מדיני).

5. משפט בין-לאומי כלכלי (הסכמי סחר, הסכמי השקעות בילטרליים, WTO, OECD)
6. משפט בין-לאומי פומבי (נושאי הליבה של המשב"ל הפומבי: אמנות, חסינויות, סמכות שיפוט, בורריות, סייבר, גם מרכזים משב"ל פרטי)
7. זכויות אדם (גיבוש והצגת הדוחות מטעם ישראל בהתאם לאמנות בתחום זכויות האדם (ישראל חברה ב-7 אמנות מרכזיות בתחום זכויות האדם) - ומלווים את היישום של התחום בתוך ישראל)
8. יחידת הממונה על העזרה המשפטית (הוקמה בעקבות הסכמי הביניים, אחראית על העזרה המשפטית בין ישראל והרש"פ)

שקף 3 - אשכול הליכים במדינות זרות

- נתמקד באשכול הכי מעניין במחלקה, עם הכי הרבה אקשן. ובעצם מה שאני אעשה בזמן שלנו זה אנסה לתת לכם קצת יותר הבנה לגבי מה בדיוק אנחנו עושים ובייחוד כמה שיותר מידע ודוגמאות שתכירו.
- רק להגיד שאני אדבר כאן גם על נושאים רגישים מאוד ולכן אבקש שהמידע שמשותף כאן לא יעבור הלאה.
- אשכול הליכים במדינות זרות – בראשו עומדת עו"ד מרלין מזל (יושבת כאן. בטח להרבה מכם יצא להכיר או לשמוע – היא המון שנים בתחום הזה – עוד לפני הקמת המחלקה בפרקליטות).
- האשכול שלנו מטפל גם בהליכים פליליים וגם בהליכים אזרחיים במדינות שונות. בחלק הארי של המקרים מדובר בהליכים כנגד בכירי ישראל מסוים: שרים, אנשי צבא. לרוב התלונות או התביעות בעצם מייחסות ביצוע של פשעי מלחמה על-ידי הבכירים
- איך זה עובד? נקח אתכם לדוגמא – חיילים או קצינים בשירות המדינה, מגלים שעל החלטה שקבלתם במסגרת התפקיד החשוב שלכם בדב"א – או החלטה של ערן או של הפצ"ר - מוגשת תביעה אזרחית במדינה ארופאית. אז תדעו – שהמדינה מגבה אתכם. זו חובתנו וזו העבודה שלנו, ביחד עם רועי בלוך והאנשים הנפלאים במדור שלו ומשרד החוץ פה עובד איתנו על זה ימים כלילות – להגן על הבכירים שלנו.
- יש "נוהל הגנה משפטית לבעלי תפקידים בשירות המדינה וברשויות הביטחון בגין הליכים משפטיים במדינות זרות" – ואנחנו פועלים לפיו. יש ועדה שמתכנסת בראשות מנכ"לית משרד המשפטים (יחד עם נציג משרד החוץ, נציג המחלקה שלנו (בדר"כ מרלין), נציג החשב הכללי, נציג מערכת הביטחון (רם רביב בדר"כ) ונציג ציבור). הועדה היא שמחליטה אם הנוהל יחול על המקרה הספציפי, בודקת שמדובר במעשה שנעשה במסגרת תפקידו כדין. ובעצם אנחנו מקבלים מהבכיר יפוי כח מהבכיר לנהל עבורו את ההליך.
- אנחנו שוכרים משרד מקומי שבעצם הוא זה שמייצג או פועל מאחוריי הקלעים – תלוי בתיק. ואנחנו, יחד עם הצוות הבין משרדי, מנהלים את כל האסטרטגיה המשפטית, כמובן כל כתבי הטענות לבתי המשפט זה עבודה יסודית שלנו יחד עם עורכי הדין המקומיים. עוד מעט אתייחס לדוגמאות.
- נציין שיש גם הליכים שאנחנו לא צד ישיר להם אבל בהחלט יש לנו אינטרס כלפיהם. לפעמים אנחנו נהיה מעורבים מאחוריי הקלעים.

- אנחנו גם מרכזים את הנושא של הערכות סיכון לבכירים – זו סוכנות הנסיעות המשותפת שלנו, של רועי בלוך ושל משרד החוץ. על בסיס העבר, תלונות קודמות, היוועצות עם עורכי דין מקומיים והערכות מדיניות וכו' – אנחנו מסייעים בהערכות סיכונים לגבי נסיעות ונסיונות להתנעת הליכים משפטיים כנגד אותם בכירים במדינות מסוימות.
- נושא נוסף שתחת ריכוז של האשכול שלנו – אני אנסה אם נספיק לגעת גם בזה. נושא של המאבק בדה-לגיטימציה גם בזירה המשפטית. גם שם אנחנו רואים מגמה של הרחבה של כל נושא BDS והחרמות למגרש המשפטי. זה ממש בגדר התאמת הטקטיקה: הארגונים שמאחורי הקלעים רואים שבפועל הם לא מצליחים לנחול הצלחות עד כה בזירה המשפטית המדינתית כנגד בכירים, אז עכשיו הם מנסים גם במקביל לתקוף את הזירה הכלכלית משפטית – כנגד חברות שפועלות באי"ש למשל. גם כאן הרבה פעמים יהיה מדובר בתביעות בערכאות מדינתיות.

שקף 4 - סמכות שיפוט אוניברסלית

- טוב פה נתחיל לצלול לעומק של אותם הליכים. ההליכים בערכאות מדינתיות שאנחנו מתמודדים איתם – "גרסת המקור" שלהם זה הנושא של סמכות שיפוט אוניברסלית. מה שאנחנו מכנים בקיצור: ס"א. היום זה כבר תפס כיוונים שונים אבל זה ככה היה בגרסת המקור. אז מה זה סמכות שיפוט אוניברסלית?
- סמכות שיפוט אוניברסלית היא מסגרת משפטית המאפשרת למדינות להעמיד לדין אנשים החשודים בביצוע מעשים פליליים כה חמורים (כמו פשעי מלחמה, פשעים נ' האנושות) המחייבים העמדה לדין בכל מדינה, גם אם למדינה זו אין כל קשר לאירוע נשוא העבירה (אין סמכות שיפוט טריטוריאלית או פרסונאלית למשל). המאפיין העיקרי של סמכות השיפוט האוניברסלית היא היעדר הקשר בין מקום השיפוט לביצוע העבירה. המדובר במסגרת משפטית אשר מקורה במשפט הבין-לאומי המנהגי, ונתמכת בעיקר על-ידי האקדמיה, להבדיל מפרקטיקה מדינתית.
- סמכות שיפוט נוספת ושיורית לסמכויות השיפוט "הרגילות" (תחולה טריטוריאלית, דהיינו – סמכות שיפוט המוקנית לבתי המשפט של המדינה שבה בוצע המעשה או שבה חלו תוצאותיו; תחולה פרסונאלית-אקטיבית, לפיה סמכות השיפוט מוקנית לבתי המשפט של מדינת האזרחות או התושבות של החשוד; התחולה הפרסונאלית-פסיבית, לפיה סמכות השיפוט מוקנית לבתי משפט במדינה מסוימת בשל היותם של קרבנות המעשה אזרחי מדינת הפורום);

שימוש בסמכות שיפוט אוניברסלית כאמצעי "לוחמה משפטית"

- בשני העשורים האחרונים הנושא של סמכות שיפוט אוניברסלית, שהרציונאל מאחוריו הוא רציונאל חשוב ונכון, הפך להיות מעין כלי במסגרת הלוחמה המשפטית המנוהלת כנגד מדינת ישראל. בשני העשורים האחרונים מדינת ישראל מתמודדת עם מגמה גוברת של ניסיונות לנקוט בהליכים משפטיים, פליליים ואזרחיים נגד מדינת ישראל או בכירים הפועלים מטעמה, בבתי משפט מקומיים במדינות שונות.
- אפשר לומר שהמגמה הזו כלפינו החלה בשנת 2001 עם תלונה שהוגשה בבלגיה כנגד ראש הממשלה ושר הביטחון לשעבר אריאל שרון ז"ל, והלכה והתגברה עם השנים. קורבנות לבנוניים הגישו בבלגיה. לאחר מקרה סברה ושתילה, הוקמה ועדת חקירה בראשון השופט יצחק כהן, שמצאה שהאשמה בגין הטבח שהתרחש במחנות היא של קבוצות הנוצרים הפלנג'ים שנכנסו אליהם ב-1982, אך הטילה אחריות עקיפה על כך אריאל שרון שלא צפה את הטבח שקרה בעקבות כניסתם לשטח. בבלגיה, אריאל שרון, שר הביטחון דאז (ובכירים ישראלים אחרים במערכת הביטחון) הואשם לטענת המתלוננים לשופט החוקר, באחריותם כלפי הטבח, רצח, אונס וההיעלמות של האוכלוסייה האזרחית שבוצעו ע"י קבוצות הפלנג'ים הנוצריים הלבנוניים במחנות סברה ושתילה בדרום לבנון. האירוע היה ב 1982 וזה הוגש נגד שרון על משהו שארע לפני 20 שנה – בחרו בבלגיה כי יש להם חוק רחב. וגם בעקבות ההצלחה של התיק נגד 4 רואנדים עם רצח עם שנחל הצלחה ופתח את הסכר להגשת תביעות בבלגיה.

- התיק הראשון שהוגש בבלגיה על בסיס סמכות שיפוט אוניברסלית היה ב-2001 נגד ארבעה אנשי עסקים מרואנדה, שהואשמו ברצח בזמן רצח העם ברואנדה ב-1994. הם חיו זמן מה בבלגיה בטרם הגשת התלונה, ולא הייתה בקשה מהממשל הרואנדי או מהטריבונל המיוחד ICTR להסגרתם. הצלחת תביעה זו פתחה את הסכר לתביעות נוספות רבות בבלגיה בשימוש בסמכות אוניברסלית.
- בית המשפט בבלגיה סתם סופית את הגולל על התביעה להעמיד את ראש הממשלה אריאל שרון ומנכ"ל משרד הביטחון, עמוס ירון, על פשעי מלחמה בסברה ושתילה. בית המשפט דחה היום (ד') את התביעות שהוגשו נגד השניים ונגד נשיא ארה"ב, ג'ורג' בוש, בנימוק שאין לבית המשפט את הסמכות להעמידם לדין.
- נגד בוש הוגשה תביעה על "פשעי מלחמה של האמריקנים בעיראק". החלטת בית המשפט התקבלה יום לאחר שבית משפט נוסף דחה תביעה דומה נגד מפקד הכוחות האמריקנים בעיראק, טומי פרנקס.
- התביעה בבלגיה ביקשה מבית המשפט לדחות את התביעות בגלל שינוי החוק שאפשר להעמיד לדין אישים מחוץ למדינה על פשעי מלחמה.
- בתחילת אוגוסט אישר הסנאט הבלגי את הצעת החוק שהניחה הממשלה, המבטלת למעשה את החוק הקודם, שהתקבל בשנת 1993 ועורר זעם רב בישראל ובארה"ב, לאחר שנפתחו הליכים משפטיים נגד שרון, נגד ראש ממשלת בריטניה, ונגד נשיא ארה"ב לשעבר, ג'ורג' בוש האב.
- תוך שנים בודדות, גורמים אינטרסנטיים רבים ברחבי העולם החלו להבין את הפוטנציאל הפוליטי הגלום בעצם הגשת תלונה פלילית בהתבסס על עיקרון סמכות השיפוט האוניברסלית:
  - זאת, היות שהגשת התלונה בתיקים אלה דורשת משאבים מעטים יחסית, אך יכולה לשמש כלי חזק במיוחד בקידום סדר היום הפוליטי של גורמים אלו.
  - עצם ההטרדה שנגרמה לאותו בכיר בקלות
  - הכותרות וההד תקשורת שהליכים מסוג זה יצרו,
  - ההשפעה המידית על דעת הקהל
  - המבוכה הפוליטית והמשבריים המדיניים שלא אחת נוצרו בין המדינות המעורבות;
- כל אלו מהווים הישג מיידי עבור אותם גורמים אינטרסנטיים הפועלים לקדם יוזמות משפטיות מסוג זה. מצב זה הוביל לכך, שבתוך שנים ספורות מדינות אשר הובילו את מגמת פיתוח סמכות השיפוט האוניברסלית ופתחו את ערכאותיהן המשפטיות בפני תלונות על בסיס עקרון זה, בחרו לשנות חוקיהן, באופן שיגביל את האפשרות של קבוצות אינטרס ואזרחים זרים לפתוח בהליכים משפטיים אשר למעשה מביאים לניצול מערכות המשפט שלהן וליצירת עומס רב עליהן.
- כך למשל, בבלגיה נחקק ב-1993 חוק, אשר העניק לבתי המשפט סמכות שיפוט אוניברסלית רחבה בגין רצח עם, פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות, גם אם החשוד לא נמצא בשטחה של בלגיה. חוק זה הוביל לשורה של תלונות רבות נגד בכירים זרים, לרבות התיק נגד אריאל שרון ואח' בנושא של סברה ושתילה, נגד בוש על עיראק, אשר על כן, החוק תוקן בשנת 2003 וצמצם את הסמכות הרחבה, כך שתהיה סמכות שיפוט רק כאשר ישנו אזרח או תושב בלגי בעל זיקה לתיק (המתלונן או הנילון), ללא אפשרות לפנייה ישירה לשופט חוקר על-ידי המתלונן, אלא על-ידי התובע.
- ספרד – גם שינו את החוק בשנת 2009 והוסיפו זיקות לספרד (או הנילון או המתלונן הוא ספרדי), צמצמו את הסמכות הרחבה.

בתיקון שנעשה ב-2009 לחקיקה, הוגבלה הסמכות לשלושה מקרים:

1. נוכחות במדינה

2. קורבנות העבירה בעלי אזרחות ספרדית

3. יש זיקה רלוונטית לאינטרסים ספרדים.

שם יש עדיין אפשרות לפנייה ישירה לשופט חוקר, המסננות שעשו שם זה רק הזיקות.

בעבר הייתה לה חקיקה המאפשרת אפשרות רחבה להגשת תביעות עבור פשעים חמורים כמו ג'נוסייד, פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. אין צורך בזיקה, רק נוכחות בשטח המדינה. לאחר תיק פינושה נפתח הסכר לתביעות רבות בעילות של פשעים חמורים.

בריטניה - ב- 2011 נכנס לתוקפו בבריטניה שינוי חקיקה, אשר קבע כי על תובע פרטי לקבל את אישור התובע הכללי הבריטי בתהליך הוצאת צו מעצר על בסיס סמכות שיפוט אוניברסלית. הם הסבירו ספציפית שהם עושים את זה כדי למנוע ניצול של החוק למטרות פוליטיות, אחת הדוגמאות שהם נתנו היה הדוגמא של לבני. היינו מאוד מאחוריי הקלעים של הנושא הזה ובמגעים איתם על תיקון חקיקה.

המצב שלנו היום ביחס לתיקי סש"א:

ביחס למקור של תיקי "סמכות אוניברסאלית" קלאסיים – אפשר להגיד שאנחנו רואים בקרב הרבה מדינות פחות רצון לפעול כשאינן כל זיקה למדינה שלהם.

הבעיה מתחדדת יותר כשיש זיקה בתלונה או בתביעה שהוגשה - כמו שהמתלונן הוא תושב או אזרח כמו שיש לנו בתיק בבלגיה למשל או בגרמניה. אז יש תיקים אבל פחות במובן הרחב של ההגדרה כמו שראינו קודם, נטולי זיקה, אלא יותר כשיש זיקה מסויימת שקושרת לאותה מדינה. תיקי המשט זו דוגמא מצויינת – אזרחים זרים, יש זיקה למדינה – אלה לא תיקי סמכות קלאסיים – אלא תיקים עם זיקה – ובאמת ותר מורכב לתביעה המקומית ולנו להתמודד עם זה.

חשוב לציין יש מדינות שעדיין החוק שלהם מטמיע את הנושא של סמכות שיפוט אוניברסאלית בצורה די רחבה – ובפעל אנחנו באמת יותר מתקשים במדינות הללו. כמו למשל בשוויץ. או מדינות שבהן יש ערוץ ישיר של המתלוננים לבית המשפט, מבלי לעבור דרך התביעה (ספרד, אנגליה עד 2011).

שקף 5 - מפת תלונות פליליות שהוגשו במדינות זרות באירופה

- כדי לראות עד כמה זו מגמה שתפסה תאוצה ועד כמה הרבה עבודה יש לנו – ראו גם את "מפת התלונות הפליליות" לאורך השנים שיש פה – המדינות שבהן הוגשו. אנחנו לא תמיד יודעים – אם אין פרסומים אין לנו דרך לדעת.
- אני כן אדגיש שבעיקר אנחנו רואים הצפה של תלונות לאחר מבצעים צבאיים – כמו עופרת יצוקה, כמו הסיפור של המשט, צוק איתן וכו'.
- כדי להדגים לכם ככה בצורה יותר מוחשית במה דברים אמורים – בואו נראה כתבה קצרה שמראה כמה יש פוטנציאל נפיץ לנושא הזה של תביעות בעולם

רק כדי לסבר את האוזן, מה נשאר לנו מהתלונות של המשט שהוגשו ברחבי העולם:

נסגרו:

1. גרמניה (היעדר עבירה)
2. יוון (חסינות פונקציונאלית לנתבעים הנובעת מחסינות מדינה מפני תביעות במדינות זרות)
3. ספרד (היעדר סמכות)
4. צ'כיה (היעדר סמכות שיפוט)
5. צרפת (חסינות מדינה)
6. שבדיה (לא ניתן לזהות את החיילים, המעשים אינם עולים כדי פשעים בין לאומיים, חוסר סמכות שחפוט)

7. תורכיה (הסכמי הפיוס)

תלוי ועומד:

1. דרום אפריקה
2. ארה"ב תביעה אזרחית בקשה לערעור בעליון
3. בלגיה
4. אנגליה
5. איטליה – ההערכה שלנו שנסגרו
6. מלזיה

שקף 6 - נתונים מספריים- הליכים תלויים ועומדים במדינות

פה אתם יכולים לראות בצורה נוחה יותר את תמונת המצב של ההליכים התלויים ועומדים במדינות שונות. אני לא אכנס לכל תיק ותיק – מה שנעשה זה נצלול יותר לדוגמאות ספציפיות. סה"כ 20 הליכים תלויים ועומדים ב-12 מדינות.

אנגליה – דורון אלמוג, המשט

ארצות הברית – דוגן – תביעה בקליפורניה נגד אהוד ברק לגבי המשט. נדחתה גם בהליך עצמו ולאחרונה גם בערעור. אנחנו מחכים לראות מה יקרה בנושא של בקשה לרשות ערעור לעליון.

יש תביעות נוספות שאנחנו לא צד ישיר אליהן אבל עוקבים ומעורבים מאחורי הקלעים במידת הצורך. פלד (נגד רוח"מ, ליברמן, ברק ולבני ועוד – פשעי מלחמה בשל תמיכה והעברת כספים להרחבת ההתנחלויות), תמימי, הבנק הסיני.

בוסניה – תביעה אזרחית משנת 2017 כנגד מדינת ישראל עצמה – רופא תושב עזה שבנו נהרג בתקיפה בצוק איתן. התביעה נדחתה אולם כעת זה מצוי בערעור.

בלגיה – משט, עופרת יצוקה (מטע זיתים) יש עוד.. יש הגשות כל הזמן שחלקן לא ידועות לנו בכלל, אבל אלו התלונות שידוע לנו שמעניינות ורלבנטיות מבחינת הבלגים – הם מחפשים זיקה וזה מסנן הרבה תלונות.

גרמניה – כילאני (צוק איתן – התקיפה של מגדל אלסלאם. נהזגה שם משפחה בעלת אזרחות גרמנית. בן של אחד ההרוגים מתגורר בגרמניה).

דרום אפריקה – עופרת יצוקה, משט (התובע לא רצה לקדם), גדר הבטחון (כנראה נסגר אבל לא קבלנו אישור רשמי), צוק איתן שני חיילים בעלי אזרחות כפולה (אין כוונה לקדם)

הולנד – זיאדה,

שוויץ – לבני (והאחרים הנזכרים בתלונה באנגליה)

איראן- עופרת יצוקה

מלזיה- משט

מרוקו- עופרת יצוקה (אולמרט לבני וברק) וצוק איתן (סמי תורג'מן) ומלחמת לבנון השנייה (עמיר פרץ)

איטליה- 2 תלונות לגבי המשט. הערכה שנסגרו.

שקף 7 - תלונה בענין "עופרת יצוקה" – שוויץ

אז נתחיל לצלול קצת לתוך דוגמאות שימחישו את העיסוק שלנו בהליכים במדינות. נושא די אקטואלי שאנחנו עוסקים בו באופן פעיל – התיק שיש לנו בשוויץ.

****וידאו

- בגדול אנחנו די מנסים שהדברים שאנחנו עובדים עליהם לא יתגלגלו לחדשות של השעה 8. זה פחות מדד ההצלחה שלנו.

במקרה של אולמרט אפשר גם להגיד שחד משמעית פרסום כזה זה משהו שפוגע ביכולת שלנו לטפל בזה. לאחר הפרסום, היו כל מיני כתבות שמבקרות את השוויצרים על זה ש"שיבשו" חקירה בכך שיצרו עימנו קשר וניסו למנוע את הגעתו של אולמרט. בגדול זה לא משהו שעוזר. זה יכול לגרום להם לחשוב פעמיים לפני שיעשו את זה שוב וגם פחות לרצות לשתף איתנו פעולה באופן כללי.

אז התיק בשוויץ הוא אחד האתגרים הנוכחיים שאנחנו מתמודדים איתם.

- דברנו קודם על מדינות שבהן עדיין יש לנו תלונות מהסוג הקלאסי של סמכות שיפוט אוניברסאלית – אז שוויץ היא אחת מהן. החוק הפנימי שמתייחס לעבירות על המשפט הבין לאומי כגון פשעי מלחמה וכו' די רחב והזיקה היחידה שנדרשת היא נוכחות פיזית של החשוד בטריטוריה של שוויץ. כלומר בניגוד למדינות כמו בלגיה וספרד ששינו את החוק שלהם ודרשו זיקות יותר משמעותיות, בשוויץ המצב הוא שגם אם המתלונן לא קשור בכלל לשוויץ וגם החשוד לא וגם העבירות עצמן לא קשורות לטריטוריה של שוויץ – מספיק שהחשוד נמצא פיזית ואז נוצרת סמכות השיפוט כלפיו.
- יש גם בעייה במישור של חסינות – כי יש בשוויץ חריג של יוס קוגנס לחסינות.

התלונה כנגד לבני:

- על פי פרסומים בתקשורת נודע לנו כי ביום 26 למאי 2017, הוגשה תלונה פלילית אל התובע הפדראלי בשוויץ נגד גב' ציפי לבני בעקבות מבצע 'עופרת יצוקה', עת ששהתה בשוויץ לצורך השתתפות באירוע פומבי. התלונה הוגשה על-ידי ארגון 'Collectif Urgence Palestine', ומייחסת לציפי לבני, שרת החוץ דאז, אחריות פלילית אישית בגין ביצוע לכאורה של פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. זאת, בהתבסס על סמכות שיפוט אוניברסלית. הגב' לבני עזבה את גבולות שוויץ בטרם תוזמנה לתשואל.
- לאחר מספר פעולות שקיימנו בערוץ לא פורמאלי ושיחות שנעשו, החליט התובע, ביום 27 בפברואר 2018 לסגור את התלונה כנגד גב' ציפי לבני. בהחלטת הסגירה צוין שהנימוק המרכזי לסגירה הינו בשל העובדה כי גב' ציפי לבני לא נכחה פיזית בשוויץ. יחד עם זאת, ציין התובע הפדראלי בהחלטתו, כי ניתן יהיה לפתוח את התלונה מחדש, במקרה בו גב' לבני תשהה על אדמת שוויץ בעתיד.

אולמרט:

- שנה לאחר מכן, ביולי האחרון, ראש הממשלה לשעבר, מר אהוד אולמרט תכנן לקיים נסיעה פרטית לשוויץ. כמו שראיתם בסרטון. אני לא ארחיב מעבר לזה – רק נגיד שאכן בסוף השבוע האחרון, בטרם נסיעתו המתכוננת של מר אולמרט, נעשו מספר פניות בדרגים בכירים מהצד השוויצרי למשרד החוץ הישראלי. במסגרת זו, הובהר, כי הם מודעים לביקורו הקרוב של מר אולמרט (ככל הנראה, על בסיס בקשות ביטחון שהופנו למשטרה השוויצרית, בהתאם לנהלים של רשויות הביטחון הישראליות). עוד הובהר, שככל שמר אולמרט יגיע לשוויץ, יפתח התובע בחקירה פלילית.
- לאחר התייעצות עם משרד החוץ וגורמים נוספים הנוגעים בדבר, שוחחנו עם מר אולמרט והצגנו בפניו את הסיכונים המשפטיים הכרוכים בביקור. בהתאם להמלצה הוא החליט לבטל את נסיעתו.
- אנחנו עובדים על התיק בהדיקות יחד עם דב"א – רועי בלוך והצוות שלו – שבאמת עושים עבודה מופלא, ויחד עם משרד החוץ. ואנחנו מקווים שנצליח לראות איך פותרים את הבעיה ביחס לבכירים שלנו. לצורך העניין זה לא נקודתי ללבני או לאולמרט, אלא מספיק שסתם תוגש איזושהי תלונה עתידית, בלי שום זיקה לשוויץ, כל הנילונים בתלונה יהיו בסיכון משפטי בנסיעות שלהם.

אז המטרה היא גם לפתור את המקרה הספציפי אבל גם למצוא איזשהו פתרון עתידי.
זה תיק שהוא בהילוך גבוה וברוב נקווה שנצליח לקיים שם דיאלוג ולראות איך פותרים את זה.

שקף 8 - דוגמאות למהלך תיקים – רקע Schermerhorn v. State of Israel

נעבור לדוגמאות של תביעות אזרחיות

תביעה שהגישו בווינגטון בינואר 2016 ארבעה מנוסעי ספינת "Challenger 1" אשר לקחה חלק באירוע המשט והפליגה תחת דגל ארה"ב. התביעה הוגשה כנגד מדינת ישראל ומשרדי ממשלה (חוק, בטחון, משפטים ומשרד הפנים). התובעים טענו, בין היתר, לעינויים, יחס משפיל ובלתי אנושי, חבלה ועוד.

במסגרת ההליך המרכזי, הגישה ממשלת ארצות הברית את עמדתה במסגרת "SOI" (Statement of Interest) התומך בעמדת ממשלת ישראל, שם נטען כי יש לדחות את התביעה על הסף.

ההבדל בין שני הסוגים: כשיש חסינות ריבון – הם לא נותנים הצהרת חסינות אלא רק "התייצבות יועץ". כשיש חסינות הם נותנים ספציפי לחסינות.

בינואר 2017 התביעה נדחתה על הסף בשל בעיקר בשל התקיימות חסינות ריבון. **ספינה ששטה תחת דגל ארה"ב במים הבין-לאומיים לא נחשבת כמצויה בשטח ארה"ב לצורך חריג הנזיקי בחוק שלהם – ולכן אין חריג לחסינות – ויש חסינות.

כך גם נדחה בחודש דצמבר 2017 הערעור שהוגש על ההחלטה.

שקף 9 – דוגמאות למהלך תיקים: דוגן נ' ברק

תיק דוגן - במקביל (3 חודשים לפני סקמרהורן) הוגשה תביעה כלפי אהוד ברק בקליפורניה: (אותם עו"ד הגישו בקשה להופיע בקליפורניה, הם גם אלה שהגישו את המשט באנגליה וב-ICC – אז הכל חלק מאותו קמפיין)

הוריו של הרוג באירוע המשט בעל אזרחות טורקית ואמריקאית, הגישו תביעה באוקטובר 2015, בקליפורניה, כנגד אהוד ברק, בגין הפרות של המשפט הבין-לאומי אשר התרחשו במסגרת הניסיון להפר את הסגר הימי על רצועת עזה בשנת 2011. ברק היה אז שר בטחון.

באוקטובר 2016 דחה ביהמ"ש את התביעה, בקבעו כי לברק קיימת חסינות תחת המשפט הבין-לאומי, בגין פעולות אשר ביצע בעת מילוי תפקידו בשם מדינת ישראל. גם כאן קיבלנו בעצם Suggestion of Immunity ממחלקת המדינה האמריקאית.

באוגוסט האחרון 2019 בית המשפט הפדרלי לערעורים עבור ה-9 Circuit החליט על דחיית הערעור שהוגש בתיק.

בין היתר, בית המשפט לערעורים קבע כי אין חריג במשפט המקובל לחסינות בכירים זרים על בסיס עבירה לכאורה של נורמות "*jus cogens*".

החלטת בית המשפט לערעורים חיובית מאוד עבור מדינת ישראל – במיוחד בנוגע לקביעתו של בית המשפט על העדר חריג "jus cogens" לחסינות – ועשויה לסייע למדינה בהגנתה על בכירה בהליכים משפטיים אחרים בארה"ב ומחוצה לה.

נציין כי בספטמבר האחרון בית המשפט לערעורים דחה את בקשת התובעים לדיון נוסף באותה ערכאה.

זה עוד לא תם סופית – ככל הנראה תוגש בשבוע הקרוב בקשה לבית המשפט העליון של ארה"ב בתיק הזה. שבגלל כל מיני סיבות, דווקא עורכי הדין שלנו לא שוללים את האפשרות שהתיק הזה ידון בעליון. יש תיק אחר דומה שם נקבע שאין חסינות, והוא עולה באותו זמן לעליון.

שקף 10 – זיאדה נ' גנץ ואשל

- מי שריכזה במחלקה שלנו את הטיפול בתיק, תחת מרלין ורועי, היא עו"ד גלית רג'ואן. אבל זו דוגמא גם מאוד עדכנית וגם סופר מעניינת וחשובה בתחום שלנו.
- תביעה אזרחית לפיצויים שהוגשה במרץ 2018 בהולנד על-ידי פלסטיני אזרח הולנד שכבר למעלה מעשור לא מתגורר ברצועה. התביעה הוגשה בעקבות מות בני משפחתו (אמו, 3 מאחיו, גיסיו ואחיינו) במהלך תקיפה אווירית בעזה באל-בורייג' במהלך צוק איתן.
- נציין שזה אירוע שנבדק באופן יזום על-ידי המנגנון המטכלי והפצ"ר קיבל החלטה שאין בסיס לפתיחה בחקירה.
- מדובר היה בתקיפה מתוכננת במסגרתה גם נהרגו 4 פעילים צבאיים – 3 מהם בני משפחה שלו.
- התובע דורש פיצויים בסך כחצי מיליון אירו וכן פסיקה הצהרתית אשר תקבע כי הנתבעים פעלו באופן לא חוקי.
- זו דוגמא לנסיון למה שאמרתי קודם על זה שיוצאים כנגד הבכירים שלנו, כי משפטית בעייתי להגיש תביעות נגד המדינה עצמה, בשל חסינות ריבון. כמו שראינו קודם בתיק של סקמרהורן. הרי הכי מתבקש כאן היה להגיש תביעה כנגד מדינת ישראל – זו פעולה שנעשתה במהלך מבצע צבאי. אבל התביעה הוגשה כנגד גנץ ואשל, כדי שיהיה לה סיכוי משפטי.

סיבות שבגללן התיק ייחודי:

1. תביעה אזרחית ראשונה ישירה כנגד בכירים שלנו באירופה;
2. הולנד - מדינה עם בתי משפט ליברליים, מערכת קונטיננטלית ולא אנגלו-אמריקאי (למשל בארה"ב יש את הכלי של SOI – שאין אותו בשיטת המשפט הזו);
3. הרשות המבצעת נוטה שלא להתערב או להביע תמיכה בערכאה ראשונה, בניגוד לארה"ב;
4. עמדה לא ברורה לגבי חריג פשעי מלחמה לחסינות בכירים באזרחי (בפלילי העמדה היא שיש) – כלומר אפשר לנסות. הם לא אומרים שאין חריג.
5. מי שהגישה את התיק - עו"ד זכפלד - מקצועיות רבה שהופגנה בכתבי בית הדין שהוגשו, עו"ד זכפלד בעלת מוניטין מאוד מקצועי ומוערך בהולנד, בעלה בכיר במשרד החוץ;

6. קושי באיתור עורכי דין – משיקולי "יחסי ציבור" 5 משרדים מתוך 7 לא רצו לייצג אותנו;

שקף 11- זיאדה נ' גנץ – השתלשלות אירועים

פה אתם יכולים לראות את לוח הזמנים.

בעצם 2 הטענות העיקריות שהיה צריך להתמודד איתן בשלב הזה – שהוא לא merits – אלא שלב מקדמי: חסינות ושאלת סמכות השיפוט.

חסינות:

- המצב המשפטי בהולנד ביחס לחסינות הוא לא פשוט מבחינתנו: ההולנדים תומכים בחריג לחסינות בהליכים פליליים במקרה של הפרות jus cogens. כאן, אומנם המדובר בהליך אזרחי, אבל בשל היותו הליך די תקדימי בהולנד, ובשל העובדה שמדובר בבתי משפט די ליברליים- עלה החשש שהם ירחיבו את החריג גם להליכים אזרחיים, כפי שהתבקש על-ידי עו"ד זכפלד.
- אנחנו כמובן ניסינו לגייס את משרד החוץ ההולנדי – אבל הם בהולנדית נעימה הסבירו לנו שהם לא נוהגים להתערב בהליכים מסוג זה בערכאה ראשונה.
- כך הטענה העיקרית שלנו בבקשה שהגשנו לדחייה על הסף בשם גנץ ואשל – המונה למעלה מ-100 עמודים יש לציין- התמקדה בנושא של החסינות. אבל אסטרטגית, חשבנו שנוכח העובדה שאנחנו לא על קרקע הכי איתנה – נכון להרחיב גם על הטענה הנוגעת לסמכות שיפוט, כטענה חלופית שלנו.

סמכות שיפוט:

- בעצם ביחס לסמכות השיפוט – הדין בהולנד קובע שבית המשפט יפעיל סמכות במקרים בהם יש זיקה להולנד (כאמור במקרה הזה – מדובר באזרח הולנדי) ושאין אפשרות אמיתית למצות הליכים בערכאה בעלת הזיקה הקרובה יותר.
- פה זכפלד הקשתה עלינו והפנתה ישירות לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות מדינה) שבעצם קובע 2 חריגים רלבנטיים לאחריות מדינה במקרה הזה שעשויים למנוע גישה לערכאות:
  1. סעיף 5 לחוק שקובע חריג של "פעולה מלחמתית" – לפיו המדינה איננה אחראית לנזק שנגרם במהלך פעולה מלחמתית – כשכאן אנחנו מדברים בעצם על מבצע "צוק איתן".
  2. חריג שני סעיף 5ב – קובע חריג שלפיו המדינה לא תשא באחריות לנזק שנגרם לתושב שטח אויב, כפי שהוגדרה רצועת עזה מאז שנת 2014.
- לכאורה, זכפלד טענה שכתושב עזה ובשל העובדה שמדובר בצוק איתן – שני החריגים חלים במקרה שלו – ולכן חסומה בפניו הזכות לערכאות בישראל.
- צריך להבין שהולנד מחוייבת באמנות בין-לאומיות להבטיח גישה לערכאות, ולכן היה חשש שגם בהקשר זה בית המשפט ירגיש מחוייב לאפשר גישה בהולנד.

היו עוד כל מיני טענות לאפליה של פלסטינים במערכת המשפט הישראלית אבל לא ניכנס לזה.

אנחנו הגשנו 3 חוות דעת של 3 מומחים:

1. סר מייקל ווד – בנושא של חסינות ולכך שאין חריג של יוס קוגנס בהליך אזרחי;
2. מומחה הולנדי – השלים את ווד בנושא החסינות בכל הנוגע לשיטת המשפט ההולנדית;
3. מומחית ישראלית – גלי מיארה (לשעבר פרקליטת מחוז תל אביב אזרחי) – ביחס לזכות הגישה לערכאות.

לגבי חוות הדעת של המומחית הישראלית:

1. העמדה שלנו היתה שסעיף 5ב' (תושב שטח אויב) לא חל עליו כי דה-פקטו איננו תושב הרצועה – ולכן החריג הזה לא רלבנטי.
2. ולגבי חריג הפעולה המלחמתית הסברנו שהוא נוגע לסיכויי ההצלחה של התביעה – כלומר זכות הגישה לערכאות פתוחה בפניו, והוא יכול להציג טענותיו, לרבות הפרות של דיני הלחימה, אבל יצטרך להתמודד בהליך עם דיני הנזיקים המהותיים שקובעים פטור למדינה. ולא מדובר בחסם פרוצדוראלי לערכאות, אלא טענה משפטית מהותית.

התקיים דיון בע"פ במקרה ממש ביום הבחירות 17.9. והחלטה צפויה להתפרסם בסוף ינואר.

מה שנקרא stay tuned

שקף 12 – לוחמה כלכלית - הליכים אזרחיים

וקצת בכל זאת לתת לכם טעימה מעולם שאולי קצת פחות מוכר – הליכים אזרחיים שאנחנו לא צד להם אבל הם מהווים נסיון לפגוע במישור הכלכלי במדינת ישראל באמצעות כלים משפטיים.

הולנד – התביעה ביחס לכלבים של עוקץ, Four Winds K9-

- תביעה אזרחית אשר הוגשה בשנת 2017 על ידי פלסטיני תושב חברון (הוגשה ע"י עו"ד זגפלד), שהותקף בשנת 2014 באיזור יהודה ושומרון על ידי כלב מיחידת 'עוקץ'.
  - התובע הגיש תביעת נזיקין נגד חברה הולנדית המספקת כלבים ליחידת 'עוקץ' בצה"ל, בטענה שהחברה שותפה להפרות של אמנות ג'נבה המבוצעות על-ידי ישראל. בקש פיצויים בגובה 11,000 אירו.
  - נוסף לבקשה לפיצויים, ביקש התובע לאסור על הנתבעת להמשיך לקיים פעילות עסקית מול משרד הביטחון וצה"ל (עד לסיום הכיבוש השטחים). התביעה הוגשה גם כנגד שני השותפים, אב ובת, בעלי החברה.
  - התיק נסגר ללא החלטת בית משפט, לאחר שהצדדים הגיעו לפשרה.
- פרטי ההסדר: החברה תמסור לתובע הצהרה פומבית בכתב, במסגרתה היא מעדכנת בדבר העברת תשלום חד-פעמי לתובע, לפני משורת הדין ללא הכרה באחריות, ומביעה צער על הנזק שנגרם לו. במסגרת הסכם משפטי מפורט שפרטיו יהיו חסויים, מתחייב התובע מצדו למשוך את התביעה שהגיש ולוותר על הליכים עתידיים כנגד החברה. כמו כן, מתחייב התובע שלא להתבטא באופן המזיק לחברה. בהסכם מצוין גם סכום התשלום שיועבר לתובע ולאביו, העומד על 20,000 אירו. בדומה להצהרה הפומבית, כולל ההסכם סעיפים מפורשים בדבר העדר אחריות משפטית של החברה.

עוד כולל ההסכם הסדרים מפורטים באשר לאופן משיכת התביעה על-ידי התובע והעברת התשלום.

- נציין רק לפורום הזה, שהיינו מעורבים מאוד "מאחורי הקלעים" וסייענו לאותה חברה נתבעת, יחד עם הצוות הבין משרדי. שמרנו על זה בפרופיל מאוד נמוך. וגם תקשורתית זה נשמר בפרופיל נמוך. הנזק שהיה יכול להיגרם. חשש מרוח גבית לתביעות אחרות אם התביעה היתה מתנהלת והיה לזה פרסום

תמימי נ' שלדון אדלסון ואחרים –

- בארה"ב: בחודש מרץ 2016 תביעה אזרחית אשר הוגשה על ידי אזרחים פלסטינים תושבי הגדה המערבית ואזרחים אמריקאים בבית המשפט הפדראלי מושינגטון, כנגד חברות פרטיות, בנקים, בעלי הון ועוד, בטענה כי ביצעו פשעים נגד האנושות ופשעי מלחמה בשל פעילותם הכלכלית הישירה או העקיפה ב"התנחלויות" באי"ש.
(בין 45 הנתבעים מנויים גם אישים כגון שלדון אדלסון, חיים סבן, לורנס (לארי) אליסון, ג'ון הייגי, ארווינג מוסקוביץ', מספר קרנות או עמותות, וכמה חברות מרכזיות כגון האולט-פאקארד (HP), מוטורולה וכן בנק לאומי ובנק הפועלים).
- באוגוסט 2017, נדחתה התביעה, בין היתר, בהתבסס על היעדר סמכות שיפוט של בתי המשפט בארה"ב נוכח דוקטרינת "השאלה הפוליטית". בית המשפט קבע כי הטענות נדחות כי הן "מלאות בשאלות פוליטיות בלתי-שפיטות" וכי על בית המשפט "להימנע מלחוות דעתו בנושאים דיפלומטיים וגיאוגרפיים רגישים אלה".
- ביום 19 בפברואר 2019 החליט בית המשפט לערעורים בווינגטון להפוך את ההחלטה בתיק תמימי, וקבע כי דוקטרינת השאלה הפוליטית אינה מונעת מבית המשפט לדון בתביעה. ובעצם החזיר את הנושא לפתחו של בית המשפט דלמטה.

פלד –

- נמחקו שמות הנתבעים הישראלים.
- מדובר בתביעה אזרחית אשר הוגשה בחודש פברואר 2017 לבית המשפט הפדראלי בווינגטון הבירה בארצות הברית, על-ידי תובעים שהינם פלסטינים אזרחי ארצות הברית ועל-ידי יהודים אמריקאים.
- התביעה הוגשה כנגד מספר בכירים ישראלים: ראש הממשלה בנימין נתניהו, שר הביטחון לשעבר אביגדור ליברמן ושר הביטחון לשעבר אהוד ברק וכן חברת הכנסת ושרת החוץ לשעבר ציפי לבני. בנוסף, הוגשה התביעה גם כנגד נתבעים אמריקאים, כדוגמת דוד פרידמן (כיום שגריר ארה"ב בישראל) ועמותות וחברות אמריקאיות כמו הקרן של משפחת קושניר (American Friends of Bet-El; Institutions; Kushner Family Foundation; Billet, Feit & Pric, P.C.).
- טענת התובעים הייתה, כי הנתבעים קשרו קשר להעברת כספי תרומות מארצות הברית לגופים ופעילויות המעודדות את התרחבות מפעל ההתיישבויות בשטחים, תוך שימוש במעשי אלימות ומרמה.
- הטיפול בתיק הזה היה מאוד מורכב. כמובן רצינו שמחמ"ד יתייצבו לצידנו ופנינו אליהם. קבלנו שאלון ממחמ"ד המונה 21 שאלות סופר רגישות לגבי מדיניות הממשלה בשטחים, הזיקה של כל אחד מהנתבעים הישראליים להתנחלויות וכו'. ממש כל פעם שניסינו לראות כיצד אנחנו מנסים לענות איכשהו פשוט לא הצלחנו. למשל – שיחה עם עורך הדין שלנו האם הוא יכול לכתוב שלליברמן אין שום זיקה בכובעו האישי להתנחלויות – מיד השבתי לו שלמיטב ידיעתי ליברמן גר בהתנחלות.
- היה דיאלוג עדין מול מחמ"ד.

- בסופו של יום נחלצנו מזה בשילוב של הפסיקה שהיתה בתמימי על דוקטרינת השאלה הפוליטית, שמאז נהפכה גם, עם סירוב ההמצאה שלנו לכתב התביעה. אז התובעים מחקו את השמות של הנתבעים הישראליים. אבל מן הסתם זה תיק מאוד עדין ורגיש שאנחנו עוקבים אחריו.

שקף 13 - דוגמאות להליכים משפטיים בתחום ה-BDS – יקב פסגות

אמרנו שיש לנו גם את הכובע של ריכוז הצוות הבין משרדי למאבק ב-BDS. במסגרת הזו יש כל מיני תיקים – בדר"כ אנחנו לא מעורבים בהם ישירות אבל בהחלט כן מאחוריי הקלעים.

דוגמא קצת פחות מוצלחת ומאוד אקטואלית – שיש להדגיש שמאוד ניסינו למנוע – זו הדוגמא של יקב פסגות.

אני אתן קצת רקע למי שפחות מכיר

רקע:

- 15 לנובמבר 2015, פרסמה הנציבות האירופית ([הרשות המבצעת](#) של [האיחוד האירופי](#)) הערה פרשנית על כך שצריך לסמן מוצרים אשר יוצרו ב-"שטחים הכבושים" משנת 1967. בהערה הפרשנית נכתב כי בהתאם לתקנות האיחוד האירופי, סימון מוצרים המגיעים מ"השטחים הכבושים", כגון "West Bank", "Golan Heights" – כמוצרים אשר יוצרו בישראל- אינו סימון מדויק ואינו עולה בקנה אחד עם דרישות התקנה בדבר סימון מוצרים. זאת, מכיוון שלפי המשפט הבין-לאומי, שטחים אלו אינם נחשבים כשטחים המצויים תחת ריבונותה של מדינת ישראל.
- בשנת 2016, פרסם שר הכלכלה הצרפתי הודעה לסוחרים, ובה ציין כי על מוצרים המגיעים מרמת הגולן או הגדה המערבית להיות מסומנים כ"התנחלויות ישראליות" (Colonies Israeliennes).
- בעקבות פרסום זה, יקב פסגות וארגון l'Association Organisation Juive Europeenne עתרו לבית-המשפט הגבוה לעניינים מנהליים בצרפת.
- בחודש יוני 2018, הפנה בית-המשפט הגבוה לעניינים מנהליים בצרפת שתי שאלות לבית הדין האירופי לצדק (CJEU) - (1) האם משפט האיחוד האירופי מחייב, כי בכל הנוגע לסימון מוצרים המגיעים מ"השטחים הכבושים", על מוצרים אלו להיות מסומנים ככאלו אשר יוצרו ב"התנחלויות ישראליות"; (2) ככל שמשפט האיחוד האירופי אינו מחייב סימון כגון דא, האם מדינות רשאיות לדרוש סימון כמצוין בשאלה הראשונה. פנייתו של בית המשפט הצרפתי בוצעה במסגרת הפרוצדורה המקובלת בבתי משפט של מדינות החברות ב-EU להכרעה בשאלות הנוגעות לפרשנות דיני האיחוד (Reference for a preliminary ruling).
- ביוני האחרון פרסם היועץ המשפטי של בית הדין האירופי לצדק, את חוות דעתו המייעצת, לפיה משפט האיחוד האירופי מחייב לסמן מוצרים המיוצרים בהתיישבות הישראלית ביהודה ושומרון, מזרח ירושלים ורמת הגולן ככאלה אשר יוצרו ב"התנחלויות ישראליות". כך שאם היה ספק לפני כן, כבר די היה ברור לאן הפסיקה הולכת. ונדגיש- היקב יכול היה למשוך גם בשלב זה את התביעה, אבל לא הסכים.

ההתפתחות האחרונה:

• ממש לפני שבועיים ה-12 לנובמבר 2019, ה-CJEU, פרסם את החלטתו ובה, בית המשפט השיב בחיוב לשאלת חובת הסימון. פרשנות דיני האיחוד האירופי הרלוונטיים מחייבת סימון של מוצר שמקורו בטריטוריה שנכבשה על ידי ישראל הן על ידי ציון שמקורו באותה טריטוריה (ולא בישראל) והן תוך ציון שמקורו ב-Settlement ישראלי. על רקע תשובתו לשאלה הראשונה קבע ה-CJEU שאינו נדרש לשאלה השנייה.

- בהקשר זה נכתב בפסק הדין, כי על מנת להימנע מהטעיית צרכנים בנוגע לעובדה שישראל נוכחת בטריטוריה כ"כוח כובש" ולא כמדינה ריבונית - לא ניתן לציין שמקורם של מוצרים בשטחים הוא בישראל;
- חובת סימון המוצרים כפי שנקבעה בפסק הדין – מחייבת את כל מדינות האיחוד האירופי;

על הדרך, "מתנת בונוס" פסק הדין קובע מספר קביעות במישור המשפט הבין-לאומי כגון:

1. ישנה קביעה פוזיטיבית בפסק הדין לגבי אי חוקיות "ההתנחלויות הישראליות" בשטחים הכבושים והעובדה שהן מפרות את המשפט הבין-לאומי ההומניטרי. ראו לשם הדוגמה ציטוט באנגלית, פס' 55 לפסק הדין (ההדגשות שלנו): *the foodstuffs in question in the main proceedings come from settlements established in breach of the rules of international humanitarian law.*

3. פסק הדין מאזכר את הזכות של הפלסטינים להגדרה עצמית בשטחי איר"ש. ראו ציטוט באנגלית, פס' 35 *The West Bank is a territory whose people, namely the Palestinian people, enjoy the right to self determination, as noted by the International Court of Justice in its Advisory Opinion of 9 July 2004, Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory*

4. פסק הדין מציין כי השטח של רמת הגולן הינו חלק השייך למדינת סוריה ולא למדינת ישראל ראו ציטוט באנגלית, פס' 35 (ההדגשות שלנו): *The Golan Heights form part of the territory of a State other than the State of Israel, namely the Syrian Arab Republic*

5. פסק הדין מציין ומדגיש שהתנחלויות של מדינת ישראל בשטחים כבושים מסוימים מהוות הלכה למעשה יישום של מדיניות ישראל ביחס להעברת אוכלוסייה מחוץ לטריטוריה שלה, תוך הפרת המשפט הבין לאומי ההומניטרי. מדיניות זו כבר גונתה פעמים חוזרות על-ידי מועצת הביטחון של האו"ם ראו ציטוט באנגלית, פס' 48 (ההדגשות והתוספת בסוגריים שלנו): *In that regard, it should be noted that the settlements established in some of the territories occupied by the State of Israel are characterized by the fact that they give concrete expression to a policy of population transfer conducted by that State outside its territory, in violation of the rules of general international humanitarian law as codified in the sixth paragraph of article 49 of [The Fourth Geneva Convention of 1949]*

בקיצור קבלנו על הדרך שלל קביעות מאוד לא חיוביות.

מהערה פרשנית לא מחייבת שרוב המדינות בארופה לא אכפו – הגענו להנחיה מחייבת לכל מדינות האיחוד.
אנחנו בעצם היינו המגעים וניסינו לשכנע אותם למשוך את התביעה ארוך כל הדרך, ללא הואיל.

שקף 17 – הישגים – תביעות/תלונות שנדחו

ככה לסיכום של השיחה שלנו – השקף הזה נותן איזושהי תמונת מצב לגבי ההצלחות שהיו בתחום: תלונות פליליות שנסגרו ותביעות אזרחיות.

כמו שראיתם זה אף פעם לא נגמר. יש תלונות פליליות שמאוד קשה לשים מאחור אבל אנחנו מצליחים לאט לאט למצוא את הפתרון הנכון וזה ממש נעשה פר מדינה.

אבל ראיתם שיש שכלולים והלוחמה המשפטית פנים רבות לה. מסמכות אוניברסאלית, מחפשים הליכים עם זיקות כדי להתגבר על החסמים, במקביל מנסים גם מישורים של לוחמה כלכלית-משפטית – כל פעם מנסים במישורים השונים.

אני מקווה שזה נתן לכם ככה טעימה ותמונת מבט כוללת.

ובהזדמנות הזו אנחנו נרצה להודות לרוני, לרועי בלוך ולכל המדור גם ברמה המקצועית וגם ברמה האישית שמאוד נעים לעבוד איתם – מאוד מקצועיים ויסודיים וזה תענוג שיש לנו כאלו שותפים.

תלונות פליליות שנסגרו:

אנגליה – עופרת יצוקה - הישג מאוד משמעותי של הצוות. אני ארחיב עליו כדוגמא

אוסטריה – עופרת יצוקה כנגד אהוד ברק

ארגנטינה – צוק איתן (נתניהו, גנץ, יעלון, ליברמן, פייגלין)

בלגיה – נסגר חלק מעופרת יצוקה (מסגר אל מקדמה), צוק איתן, מטס (נשאר פתוח משט ועופרת יצוקה מטע הזיתים)

גרמניה – המשט נסגר. פתוח תיק על משפחה שנהרגה בצוק איתן בהתקפה על בנין "אל סלאם" שיועדה כלפי בכיר הג'יהאד שעבאן דחוח – מקווים שתתפרסם החלטה בקרוב.

דנמרק – כרמי גילון על עינויים בחקירות שב"כ – התלונה נדחתה שכן עבירתה עינויים לא חלה רטרואקטיבית

דרום אפריקה – תיק נגד שמעון פרס – צוק איתן, עופרת יצוקה ומלחמת לבנון השנייה. יש תיקים פתוחים כבר שנים: עופרת יצוקה, משט. תיק של capegate נסגר

הולנד – תיק נגד עמי איילון על עינויים

יוון – משט – התלונות נסגרו

נורבגיה – עופרת יצוקה (אולמרט, לבני, ברק אשכנזי ועוד בכירים מהצבא בעיקר)

ניו זילנד – חיסול שחאדה כנגד בוגי יעלון, דן חלוץ ודורון אלמוג

ספרד – עופרת יצוקה (30 בכירים: אולמרט, לבני, ברק ועוד הרבה אישי צבא), המשט, חיסול שחאדה, טולדו חייל יוניפל שנהרג מכוחותינו בלבנון

צ'ילה – צוק איתן כנגד נתניהו, כנגד 3 שופטי עליון (גרונס הנדל ופוגלמן) על פסק דין שמאשר את תוואי גדר הבטחון

צ'כיה – משט

צרפת – משט, האינתיפאדה השנייה

שוודיה – משט

שוויץ - התיק נסגר אבל עם "הערת אזהרה" – שזה בעייתי בעצם להגיע לטריטוריה תורכיה – עופרת יצוקה (43 בכירים), משט – נסגרו במסגרת הסכם הפיוס עם טורקיה

תביעות אזרחיות שנדחו:

ארה"ב: סקמרהורן – משט

דוגן – משט אהוד ברק קליפורניה

פלד – נמחקו שמות הנתבעים הישראלים (המדובר בתביעה אזרחית אשר הוגשה בחודש פברואר 2017 לבית המשפט הפדראלי בוושינגטון הבירה בארצות הברית, על-ידי תובעים שהינם פלסטינים אזרחי ארצות הברית ועל-ידי יהודים אמריקאים. התביעה הוגשה כנגד מספר בכירים ישראלים: ראש הממשלה בנימין נתניהו, שר הביטחון לשעבר אביגדור ליברמן ושר הביטחון לשעבר אהוד ברק וכן חברת הכנסת ושרת החוץ לשעבר ציפי לבני. בנוסף, הוגשה התביעה גם כנגד נתבעים אמריקאים, כדוגמת דוד פרידמן (כיום שגריר ארה"ב בישראל) ועמותות וחברות אמריקאיות (American Friends of Bet-El Institutions; Kushner Family Foundation;) Billet, Feit & Pric, P.C).

טענת התובעים הייתה, כי הנתבעים קשרו קשר להעברת כספי תרומות מארצות הברית לגופים ופעילויות המעודדות את התרחבות מפעל ההתיישבויות בשטחים, תוך שימוש במעשי אלימות ומרמה.

בוסניה – תביעה אזרחית נגד המדינה שהגיש רופא תושב בוסניה לגבי בנו שנהרג בתקיפה במבצע צוק איתן

תביעות הנוגעות לאינטרסים של מדינת ישראל:

ארה"ב אינטרס – תמימי

הולנד – כלבים, ריוול

צרפת: ויאוליה